

NÜKLEER EMNİYET VE GÜVENLİK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA UKRAYNA ZAPORİJYA NÜKLEER GÜÇ SANTRALİ (NGS) HABERLERİNİN ANALİZİ

ANALYSIS OF THE UKRAINE- ZAPORIZHZHIA NUCLEAR POWER PLANT (NPP) NEWS IN THE CONTEXT OF NUCLEAR SAFETY AND SECURITY RELATIONSHIP

TARKAN KILIÇ

İstanbul Ticaret Üniversitesi, İletişim Bilimi ve İnternet Enstitüsü, Medya ve İletişim Çalışmaları Doktora Programı, tarkanbaran@gmail.com, İstanbul/Türkiye, 0000-0002-6781-1559

PROF. DR. OYA ŞAKI AYDIN

İstanbul Ticaret Üniversitesi, İletişim Bilimi ve İnternet Enstitüsü, osaydin@ticaret.edu.tr, İstanbul/Türkiy, 0000-0001-6463-1272

ÖZET

Çevresel güvenlik, çevresel bozulmaya neden olacak tehditlerin tümünü kapsamaktadır. Ekolojik güvenlik ise ekosistemin devamı için alınacak en yüksek güvenlik düzeyini temel ilke edinmiş güvenlik türüdür. Birbiri ile bağlantılı bu iki güvenlik algoritması, dünyada egemen olan sistemin, doğanın sağlığı için “fedakarlık” yapmak zorunda kalacağı tartışmalarını başlatan güvenlik çalışmalarıdır.

Güvenlik kavramının üç ögesi risk, tehlike ve tehdittir. Korunması istenilen durumun karşısındaki her türlü olumsuz durum tehdittir. Risk, zarara uğrama tehlikesinin olasılığıdır. Güvenliğin bozulması, ortadan kalkması durumunda yaşanılacak zararların potansiyelini tarif eder. Tehlike ise güvenliği sağlamayan çalışılan duruma dönük büyük zararlar ortaya çıkarabilecek ya da yok olmasına neden olabilecek sakıncalı, potansiyel ve atıl olarak yaşayan durumu tarif eder. NGS’lerin çevresel ekolojik güvenliğe dönük taşıdığı riskler, tehditler ve tehlikeler ile tartışmaların hep odak noktası olmuştur.

Nükleer Santraller teröristler ya da dış saldırılar için uçak saldırılarına, sapotoj eylemlerine, silahlı saldırılara, roket saldırılarına davetiye çıkaran açık hedef olma potansiyelleri taşırlar. NGS’ler ayrıca nükleer silah fabrikalarıdır.

Zaman ve sınır tanımayan NGS kazaları, hem uzak, yakın coğrafyaların ekosistemini ve insan topluluklarını tehdit etmesi hem de gelecek nesillerin güvenli ve sağlıklı bir ortamda yaşama haklarını ortadan kaldırma tehlikesi ile çok kapsamlı ve çok katmanlı bir güvenlik sorunudur.

Rusya’nın Ukrayna’yı işgal girişimi ile sıcak çatışma bölgesinde kalan Ukrayna Zaporijya Nükleer Güç Santrali (NGS) dünyada büyük korkulara neden olmaktadır. Dünyada ilk defa sıcak çatışmaların ortasında kalan Zaporijya NGS, haberlerin dış haber servislerinde sıcak haber olarak sıkça yer almaktadır. Yugoslavya iç savaşında dönemin Yugoslavya topraklarında olan NGS sıcak çatışmalarında doğrudan hedef alınmadığından dolayı benzer riskleri taşımamaktaydı.

Makalede, 1 Mayıs 2021 - 01 Mayıs 2022 tarihlerinde yazılı basında yer alan Zaporijya NGS haberleri taranıp, güvenlik ve emniyet ilişkisi bağlamında içerik analizi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler : Nükleer, nükleer güç santrali, Zaporijya, güvenlik, içerik analizi.

ABSTRACT

Environmental security covers all the threats that will lead to environmental degradation. Ecological security, on the other hand, is a type of security that adopts the highest level of security to be taken for the continuation of the ecosystem. These two interconnected security algorithms are security studies that initiate the discussions that the dominant system in the world will have to make "sacrifices" for the health of nature.

The three elements of the concept of security are risk, danger and threat. Any negative situation against the situation that is wanted to be protected is a threat. Risk is the probability of being harmed. It describes the potential of harm to be experienced in the event of a security breach or disappearance. Hazard, on the other hand, describes an inconvenient, potential and inactive situation that does not provide safety, may lead to great harm to the working situation or cause it to disappear. The risks, threats and dangers of nuclear power plants (NPP) to environmental and ecological security have always been the focus of discussions.

Nuclear Power Plants have the potential to be open targets for terrorists or external attacks, inviting aircraft attacks, acts of sabotage, armed attacks, rocket attacks. NPPs are also nuclear weapons factories.

Untimely and boundless NPP accidents are a very comprehensive and multi-layered security problem, with the danger of threatening both the ecosystems and human communities of distant and near geographies, and the danger of destroying the right of future generations to live in a safe and healthy environment.

The Ukraine-Zaporizhzhia Nuclear Power Plant (NPP), which has remained in a hot conflict zone with Russia's attempt to invade Ukraine, causes great fears in the world. The Zaporizhzhia NPP, which has been in the middle of hot conflicts for the first time in the world, is frequently featured in foreign news services as hot news. During the Yugoslavian civil war, the NPP, which was on the territory of Yugoslavia at the time, did not bear similar risks since it was not directly targeted in the hot conflicts.

In the article, the Zaporizhzhia NPP news in the print media between May 1, 2021 - May 01, 2022, will be scanned and content analysis will be made in the context of security and safety relationship.

Keywords: Nuclear, nuclear power plant, Zaporizhzhia, security, content analysis.

1. GİRİŞ

Nükleer Endüstri, nükleer güç santrallerinin (NGS), en yüksek ve her türlü tehlikelere karşı gerekli önlemler alınarak projelendirildiğini ve yapıldığını söylemektedir. Nükleer endüstri, geçmişte yaşanmış NGS kazalarından sonra, yapılan hatalar ve güvenlik açıklarına göre NGS'ler projelendirildiğini ve gerekli güvenlik önlemlerine göre güncellendiğini söylemektedir. Bu önlemlerden kaynaklı NGS'lerin güvenli ve tehlikesiz projeler olduğunu idda etmektedir. Savaşın ortasında kalan Zaporijya NGS olayın üzerinden öncelikle nükleer güvenlik konusuna yakından bakmak gerekmektedir.

Bireylerin, toplulukların güvenli bir ortamda yaşama talebi ve arzusu, güvenlik algısı, yaşadıklarını dönemin sosyo-ekonomik dinamiklerine göre form alabilmektedir. Bireylerin, toplulukların güvenlik arayışların karşılınmasına dönük mücadelelerin şekillendirdiği güvenlik olgusu hep var olagelmıştır.

İhtiyaçlar hiyerarşisinin¹ ikinci sırasında bulunan, temel yaşam gereksinimlerini karşılayan bireylerin fiziksel, ekonomik ve toplumsal olarak güvende yaşama talepleri olan güvenlik ihtiyaçlarıdır. Bireysel güvenlik, toplumsal güvenliğe doğru geniş bir yelpazesi olan güvenlik gereksinimleri modern toplumlarda devlet ve devletlerarası kuruluşlar tarafından karşılanan, organizasyonu yapılan faaliyetlerin bütünüdür. Bireyler güvenli bir ortamda yaşadıklarını hissettiklerinde temel hak ve özgürlüklerine sahip olabilmektedirler. Devletlerin güvenlik ile ilgili yaptıkları çalışmalar kamu düzeni sağlamayı hedeflemektedir (Yılmaz, 2020, s. 120).

Güvenlik paradigmasının üç dönemi vardır. Birinci dönem olan realist dönem, devletin bekası ve ulusal menfaatler temel ilkesi olan ve bunları “yüksek politikalar” olarak açıklayan, çevre ve insan hakları gibi hakları ise “alçak politik” olarak tarif etmektedir. İkinci dönem, 1970’li yıllar ile dünyaya egemen olmaya başlayan neoliberal politikaların etkisi ile geliştirilen neorealist dönemdir. Neorealist dönem, güvenlik algısına uluslararası sistemin yapısını dahil etmiş uluslararası güvenlikte askeri gücü öne çıkartılmıştır. Güç sahibi olmanın arayışlarının olduğu dönemdir. Üçüncü dönem ise insan, toplum ve gezegen güvenliğini kapsayan yeni dönemdir. Güvenliğin kapsamı genişleyerek büyüdüğü bir dönem olmuştur (Yılmaz, 2020, s. 121).

Çevresel güvenlik, çevresel bozulmaya neden olacak tehditlerin tümünü kapsamaktadır. Ekolojik güvenlik ise ekosistemin devamı için alınacak en yüksek güvenlik düzeyini temel ilke edinmiş güvenlik türüdür (Yılmaz, 2020, s. 123). Birbiri ile bağlantılı bu iki güvenlik algoritması ulusal ve

---

¹ Abraham Moslow tarafından geliştirilen ve 1943 yılında yayınladığı “İhtiyaçlar Hiyerarşisi” piramitinin ilk basamağı nefes alma, besin, yemek, su, cinsellik, uyku, sağlıklı metabolizma, boşaltım olan fizyolojik gereksinimlerdir. Hiyerarşinin ikinci basamağı ise beden, iş, kaynak, ahlak, aile, sağlık ve mülkiyet güvenliğini kapsayan güvenlik gereksinimleridir. Birey hayatta kalabilme için temel gereksinimlerini karşıladıktan sonra güvenli bir ortamda var olma gereksinimlerini talep etmektedir (Gürcan, 2013).

uluslararası çalışmalar ve düzenle sağlanabilecek, sistemin doğanın sağlığı için “fedakarlık” yapmak zorunda kalacağı güvenlik çalışmalarıdır.

Güvenlik kavramının üç ögesi risk, tehlike ve tehdittir. Korunması istenilen durumun karşısındaki her türlü olumsuz durum tehdittir. Risk, zarara uğrama tehlikesinin olasılığıdır. Güvenliğin bozulması, ortadan kalkması durumunda yaşanılacak zararların potansiyelini tarif eder. Tehlike ise güvenliği sağlamayan çalışılan duruma dönük büyük zararlar ortaya çıkarabilecek ya da yok olmasına neden olabilecek sakıncalı, potansiyel ve atıl olarak yaşayan durumu tarif eder (Özkan, 2018, s. 39). NGS’ler emniyet ve güvenlik bağlamında hem çevresel güvenliğin hem de ekolojik güvenliğin ilgi alanına girmektedir. NGS’lerin çevresel ve ekolojik güvenliğe dönük taşıdığı riskler, tehditler ve tehlikeler ile tartışmaların hep odak noktası olmuştur.

Nükleer emniyet, nükleer tesisleri ve nükleer maddeleri hedef alan hırsızlık, sabotaj, yetkisiz erişim ve diğer kötü niyetli girişimleri engellemek, tespit etmek ve gerektiğinde müdahale etmek üzere fiziksel koruma önlemleri ile bilgi güvenliğini ve siber güvenliği sağlamaya yönelik önlemlerin alınmasını ve bu önlemlerin etkinliğinin sürdürülmesini olarak tarif edilmiştir. Nükleer güvenlik ise nükleer tesislere ilişkin faaliyetler sırasında birey, toplum ve çevrenin radyasyondan korunmasını sağlamak üzere uygun koşulların oluşturulması, kazaların önlenmesi veya kaza sonuçlarının hafifletilmesi olarak açıklanmıştır (Kurumu, 2020). Nükleer emniyet ve güvenlik, her türlü tehdit ve tehlikeye karşı, tesisin korunması, tesisten doğacak zararlardan canlı hayatını ve çevreyi korumayı hedefleyen çalışmaların bütünüdür.

Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA) Genel Direktörü Rafael Mariano Nükleer emniyet ve güvenliğin sağlanmasının 7 ana ögesini şöyle açıklamaktadır (OECD-NEA, 2022):

- i. Tesislerin fiziksel bütünlüğü – reaktörler, yakıt havuzları veya radyoaktif atık depoları olsun – korunmalıdır.
- ii. Tüm güvenlik ve emniyet sistemleri ve ekipmanları her zaman tam işlevsel olmalıdır.
- iii. İşletme personeli, emniyet ve güvenlik görevlerini yerine getirebilmeli ve gereksiz baskıdan arınmış kararlar alma kapasitesine sahip olmalıdır.
- iv. Tüm nükleer tesisler için şebekeden güvenli bir tesis dışı güç kaynağı olmalıdır.
- v. Tesisten ve tesise kesintisiz lojistik tedarik zincirleri ve ulaşım olmalıdır.
- vi. Etkili tesis içi ve tesis dışı radyasyon izleme sistemleri ve acil durum hazırlık ve müdahale önlemleri olmalıdır.
- vii. Ve son olarak, düzenleyici ve diğerleri ile güvenilir iletişim olmalıdır.

Rusya’nın Ukrayna’yı işgal etmesi ile başlayan süreçte çatışmaların ortasında kalan, dönem dönem hedef alınan ve Rus askeri birliklerin eline geçen Ukrayna Zaporijya NGS’i tüm dünyada panik ve korkuya yol açmaktadır. Zaporijya NGS’i nükleer güvenlik tartışmalarını tekrar başlatmıştır.

Ukrayna'nın dört nükleer enerji santralinden biri Zaporijya NGS’dir. Yaşanmış en büyük nükleer faciası olan Çernobil NGS’de Ukrayna topraklarındadır. Toplum hafızasında sıcak yerini koruyan Çernobil faciası², hala canlı sağlığında ve çevre kirliliğindeki etkileri devam etmektedir.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Ukrayna'da "özel bir askerî operasyon" ilan etmesiyle, 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna’yı işgal etme girişimleri başladı. Rus askeri kuvvetleri, Ukrayna’nın başkenti Kiev başta olmak üzere bir çok şehrinin füzeler ve roketler ile havadan saldırıları ile başlayan savaş, karadan farklı cephelerden işgal hareketleri takip etti. Rusya’nın 24 Şubat’ta tüm Ukrayna topraklarına dönük işgal hareketi sonucu olarak Zaporijya NGS kendisini savaşın ortasında kalmış olarak bulmuştur. Rusya Devleti başlattığı saldırı hedefleri arasında Avrupa’ya elektrik ihracını engellemeyi de kapsayan enerji santrallerini ele geçirmektir. 4 Mart 2022 tarihinde Rus askeri güçlerin Zaporijya NGS’yi ele geçirme saldırısında çıkan çatışmalarda tesiste yangın çıktı. Çıkan

² Dünyanın en büyük nükleer kazası dönemin SSCB topraklarında olan günümüzün Ukrayna topraklarına dahilindeki Çernobil NGS’de, 26 Nisan 1989 tarihinde yaşanan ve doğrudan nükleer kazadan kaynaklı ölümlerin ilk olduğu faciadır.

yangın tüm Dünya’da korku ve endişe yarattı. Yangın, bir radyoaktif kirliliğe neden olmadı fakat tesisin güvenlik ile ilgili çok ciddi bir tehlike altında olduğu sinyali vermiş oldu. 4 Mart’ta Rus güçlerinin eline geçmiş oldu tesis. Devam eden çatışma ortamında ilki 5 Ağustos’ta olmak üzere 6 Ağustos, 11 Ağustos ve 25 Ağustos tarihlerinde tesise isabet eden mermi, bomba saldırıları nedeni ile elektrik panosu ve nitrojen-oksijen istasyonunun bombalanması ve tesisin kısa süreliğine şebekeden ayrılmasına neden olan olaylar yaşandı. Bu olaylarda tesisin elektrik hatlarına mermiler isabet etti. Çatışma ortamında zarar görmeye başlayan tesis, güvenlik kaygılarının merkezinde yer almaya başladı. Çatışma ve bombardımanların devam etmesi nedeni ile 1 Eylül reaktörlerden biri kapatıldı. 5 Eylül tarihinde yaşanan çatışma ortamında tekrar yangın çıktı. Yangın, elektrik bağlantılarına zarar verdi. Tesis ünite 6’yı “ada moduna” geçirmek zorunda kaldı. Tesis artık dışarıya elektrik veremez duruma geldi. Çatışma ortamının devam etmesi nedeni ile 11 Eylül tarihinde son reaktör kapatıldı. Tesis, soğutma pompalarını çalışır durumda tutmak ve iletişimin devam edebilmesi için enerji girişi kaldı (Farmer, 2022).

Zaporijya NGS, Avrupanın en büyük, dünyanın ise en büyük 10 santralinden biridir. Tarihte ilk defa bu kadar büyük ve gelişmiş bir nükleer enerji altyapısına sahip bir coğrafyada savaş yaşanıyor. 1991 yılında eski Doğu Bloğu ülkelerinden Yugoslavya’da yaşanan iç savaşta Slovenya’daki Krško NGS çatışma sahasında³ olmasına karşın doğrudan hedef alınmamıştır (Alkis, 2022).

Çernobil ve geçmiş bazı NGS kazalarının nedeni insan hatası kaynaklıydı. Savaş bölgesinde ve çatışma alanındaki Zaporizhzhia NGS’de çalışan personellerin korku ve endişe seviyeleri normal olarak yüksek olacağından çok önemli hatalar yapma potansiyeli taşırlar. Baskı altında çalışan personellerin varlığı, nükleer emniyet ve güvenliğin 7 ana ögesini de ihlal etmektedir (Alkis, 2022).

Nükleer tesisler savaş bölgeleri için tasarlanmamıştır (Alkis, 2022). Zaporijya NGS’te çalışan bilim insanı adının açıklanmaması koşulu ile New Scientist’a yaptığı açıklamada, tesisin terör saldırı tehditlerinden korunmak için tasarlandığını fakat askeri çatışmalardan korunmak için tasarlanmadığını söyledi. Savaşın tesisin içinde değil etrafında da olması ciddi güvenlik sorunları yarattığını, reaktörler dışında sahada bulunan sıvı ve katı radyoaktif atıkların da olası bir çatışmada tehlike yarattığını, savaşın gerçek bir radyasyon sızıntısı riski oluşturmaya devam ettiğini söyledi (Sparkes, 2022).

Bir grup bilim insanı Nature dergisinde Zaporijya NGS’nin olası risklerini değerlendirdi. Zaporijya NGS dahil bir çok NGS’de kullanılmış yakıt çubuklarının tutulduğu su havuzları mevcuttur. Havuzlar kazara veya hedef alınarak zarar görmesi durumunda tehlikeli atık sularının sızmasına veya kaynamasına neden olabilir. Aşırı ısınan çubukların yangına neden olma riskine karşı uyarılar yapıldı. ABD’li nükleer bilim insanı Cherf Rofer, Çernobil kadar olmasa bile tesisin çevresinde hatta uzak bölgelerinde rüzgarların etkisi ile tehlikeli bir durum yaratacağını söyledi (Castelvecchi, 2022).

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) genel müdürü Rafael Mariano Grossi 4 Mart 2022 tarihi itibari ile altı reaktörden beşini kapatıldığını açıkladı. Reaktörlerin fişinin çekilmesi onu risksizlerden arındıran bir işlem değildir. Normal operasyonlar altında, yakıt çubuklarındaki uranyum çekirdekleri, daha hafif elementlerin çekirdeklerini bırakarak fizyona uğrar veya parçalanır. Bu izotoplar, çubukların ömrü boyunca birikir ve birçoğu oldukça radyoaktifdir ve reaktör kapatıldıktan sonra bile ısı üretmeye devam eder. Japon bilim insanı Koji Okamoto’da, koruma yapısının normal silahlara karşı dirençli olabileceğini ama tesisin kapatılsa bile tamamen risk yoktur denilemeyeceğini söyledi. Tsunami ve deprem etkisi ile zarar gören Fukushima Daiichi Nükleer Santrali’nde elektrik kesilmesi kazası ile benzerlik kuran Okomato, benzer bir senaryo ile karşı karşıya kalılabileceğini söyledi.

³ 1991 yılında Yugoslavya’nın parçalanma süreci başlamış ve Yugoslavya’nın en gelişmiş bölgesi ve nükleer santrale sahip tek cumhuriyeti olan Slovenya, çöküşün ilk unsuru olmuştur. Krško tesisi (tek üniteli PWR, 700 MW) neredeyse Slovenya ve Hırvatistan sınırında bulunuyor ve o sırada ortak mülkiyete sahipti. Haziran 1991’de Slovenya bağımsızlığını ilan etti ve bunu 10 günlük bir savaş izledi. Federal birlikler sınırı geçti ve yerel milislerin silahlı direnişiyi çatıştı. Savaş alanı haritası, çatışmanın fabrikadan birkaç kilometre ötede geçen yol boyunca gerçekleştiğini gösteriyor. Çatışma sırasında yaklaşık 70 kişi öldü. İstasyon çalışmaya devam etti ve tesis personeli için açıkça stresli bir deneyim olmasına rağmen, çatışmanın tesis güvenliği veya ekipmanı üzerindeki etkisi hakkında hiçbir bilgi yok (Kovynnev, 2015).

Tesiste yedek soğutma sistemi olduğunu, yedek sistemin aktif soğutmayı on günden fazla dayanıp dayanamayacağını belli olmadığını açıkladı (Castelvecchi, 2022).

Özellikle gelişmiş ülkelerin nükleer enerjiden uzaklaşma nedenlerinden en önemlisi NGS'lerin kaza riskidir. 1952-2009 yılları arasında ölümlerin de yaşandığı ve 50 bin doların üzerinde maddi zarara neden olan 99 tane nükleer santral kazası olmuştur. Yaşanan kazaların 47 tanesi ABD'de olmuştur. Kazalar 20.5 milyar dolar maddi zarara neden olmuştur. ABD'de 2010 yılındaki Vernon reaktör kazasının maddi zararı 700 milyon doları bulmuştur. Her kaza sonrasında eklenen yeni güvenlik önlemleri nedeniyle reaktörlerin maliyeti çok artmakta ve tamamlanmalarında gecikmeler olmaktadır (TMMOB, 2019, s. 98).

NGS'ler tasarımıda sıfır hata olması, yüksek teknoloji ile yapılması onun bir tehlike olması gerçeğini değiştirmemektedir. Fukuşima'da⁴ yaşanan deprem ve tsunami etkisi ile oluşan kaza, Çernobil başta olmak üzere bir çok NGS'de yaşanan insan kaynaklı hatalar da NGS'lerde kazaya neden olmaktadır. İnsan kaynaklı hatalar ile birlikte savaş koşullarına dayanıksız olan NGS'lerin varlığı da canlı hayatı ve ekolojik yaşam için tehlikenin yaşanma riskini artırdığı görülmektedir.

Nükleer Santraller teröristler için, uçak saldırılarına, sabotaj eylemlerine, silahlı saldırılara davetiye çıkaran açık hedef olma potansiyelleri taşırlar. NGS'ler ayrıca nükleer silah fabrikalarıdır. NGS'ye sahip bir ülke atom bombası yapma potansiyeline sahip ülkedir (Caldicott, 2006, s. 40).

Nükleer santrallerde kaza riski %1 civarındadır. Bugüne kadar dünyada işletmede olan ve kapatılan nükleer reaktörlerin toplamı 600 adet civarındadır. Yaşanan kazalardan 5 tanesinde patlama sonucu radyasyon yayılmasına ve ekolojik yıkımlara, canlı sağlığının bozulmasına sebep olmuşlardır. Bu risk çok yüksek bir orandır (TMMOB, 2019, s. 113).

2. YAZILI BASINDA YER ALAN ZAPORİJYA NGS HABERLERİNİN İÇERİK ANALİZİ

Nükleer emniyet ve güvenlik ilişkisi bağlamında ulusal yazılı basında yer almış Zaporijya NGS haberlerinin içerik analizi yapılarak medyanın, yakın tarihte yaşanma potansiyeli yüksek nükleer tehlike ile ilgili aldığı durum değerlendirilecektir.

2.1. Araştırmanın Amacı

Dünya'nın enerji krizine çözüm olarak enerji sepetine dahil ettiği NGS'lerin rutin çalışma esnasında salınım yaptığı tehlikeli radyoaktif kirlilik, uranyum madenciliği sürecinde yaratılan kirlilik, çözümü bulunamayan nükleer atıklar ve ömrünü tamamlamış NGS'lerin sökülme prosesleri ve sonrasında yaşanan sorunlara karşın çevreci çözüm, yeşil enerji olarak yatırımı yapılan bir enerji türüdür. Geçmişte deneyimlenmiş NGS kazaları sonrasında yakın ve uzak coğrafyada yaşayan canlı hayatının başına gelmiş felaketler ve yarattığı ekolojik yıkımlar ile birlikte başka bir tehlikeli durumu daha ön plana çıkarmıştır. Araştırmanın amacı, çatışma ve savaş ortamında NGS'lerin güvenlik ve emniyet sorunu. Zaporijya NGS'nin savaş koşullarında ve çatışma ortamında yaşanan ve Dünya'yı endişe sokan nükleer tehlike potansiyeli ile NGS'lerin güvenli ve tehlikesiz olduğu argümanının yarattığı çelişkiyi karşılaştırmaktır.

2.2 Araştırma Soruları

- NGS'ler güvenli ve tehlikesiz projeler midir?

⁴ Tokyo'nun 230 km kuzeydoğusundaki Fukushima kenti yakınlarında 11 Mart 2011 tarihinde, 6 nükleer ünitenin bulunduğu toplam 4696 MWe gücündeki Fukushima Daici santralındaki kaza, 9 şiddetinde bir deprem ve onu izleyen yüzlerce artçı deprem etkisiyle meydana gelen 13-15 m yükseklikteki tsunami dalgalarının tüm elektrik bağlantılarını ve santrale ait emniyet dizel jeneratörlerini tahrip etmesi sonucunda meydana gelmiştir (Kütükçüoğlu, 2020, s. 31).

- Savaş ve çatışma ortamında NGS'ler güvenli midir?
- Medya araçları, savaş ve çatışma ortamında kalan NGS'lerin yarattığı nükleer tehlikeyi görmekte midir?
- Ulusal basın sınırı aşan NGS projesinin güvenlik sorununu kendi ülke sınırlarından olan NGS projesinin de taşıdığını ön plana çıkartmakta mıdır?

2.3 Araştırmanın Modeli

Ampirik araştırmalarda çok sık kullanılan metin çözümlemelerine dayalı içerik analizi metodu, eleştirel içerik analiz olarak bu araştırmanın modeli olacaktır. Medya araçların tümünde yapılması mümkün olan metot, araştırma materyallerine erişim kolaylığı, haber metinlerinde kullanılan kavram ve temaların incelenmesi, geniş verileri sayısal verilere dönüştürülebilme olanakları ile avantajlı bir araştırma yöntemidir. Metin içerisinde kullanılan kavramların sayısal olarak kaç defa kullanıldığı bilgisi araştırmacı için sonuç vermez. İçerik analizi, kullanılan kavram hangi bağlamda kullanıldığını dikkate alan ve sözcüklerin arkasında uzlaşım anlamlarının olduğu ve sözcüklerin anlamların taşıyıcısı olarak gören araçsal dil anlayışına dayalıdır (Yıldırım, 2015).

2.4 Anakitle ve Örneklem

Zaporijya nükleer santral haberlerin yer aldığı ulusal gazeteler. 01 Mayıs 2021 – 01 Mayıs 2022 tarihleri arasında ulusal gazetelerin haberlerinde tespit edilen Zaporijya NGS haberlerinin eleştirel içerik analizi. Ulusal basında günlük olarak yayın yapan gazetelerden ana akım gazetelerden, medya sahipliğinde enerji yatırımları olan gazetelerden, iktidara yakın gazetelerden, muhalif duruşları ile bilenen gazetelerden haber örnekleri seçilip, içerik analizi yapılacaktır.

2.5 Verilerin Toplanması

Medya takip siteleri yardımı ile anahtar kelimeler üzerinden (ör. Zaporijya, Zaporijya Nükleer) ulusal yayın yapan günlük gazeteler taranıyor. Bu anahtar kelimeleri içeren haberler günlük olarak okunuyor ve Zaporijya nükleer santral haberi kapsamında olanlar tespit ediliyor.

2.6 Verilerin Analizi

İktidara yakın duran gazetelerden; Akşam'dan 2 adet, Aydınlık'tan 3 adet, Diriliş Postası'tan 2 adet, Hürriyet'ten 6 adet, Milat'tan 4 adet, Milliyet'ten 3 adet, Posta'dan 2 adet, Sabah'tan 1 adet, Türkiye'den 6 adet, Yeni Akit'ten 4 adet, Yeni Şafak'tan 5 adet, Zaporijya NGS'te yaşanan durumu anlatan haberler içerik analizine dahil edilmiştir. Toplam haber sayısı 38'dir (Çizelge 1-2)

Çizelge 1 İktidara Yakınlığı⁵ ile Bilenen Gazetelerde Yer Alan Haberler

Tarih	Yayın	Başlık	Sayfa
5.03.2022	Aydınlık Gazetesi	Köklerimizden Güç Alarak Bölgede İstikrarı Perçinleyeceğiz	10
5.03.2022	Aydınlık Gazetesi	Avrupa'nın En Büyük Nükleer Santralinde Yangın Silahlı Gruplar Denetimi Ele Geçirmiş Olabilir	9
24.03.2022	Aydınlık Gazetesi	Rusya'nın Nato Operasyonuna Karşı Operasyonu	2

⁵ **Aydınlık Gazetesi:** yayın politikası, ulusalcılıktır. Liderliğini Doğu Perinçek'in yaptığı Vatan Partisi'nin politikaları ile paralel yayıncılık yapan Aydınlık Gazetesi, Rusya yanlısı yayınları ile bilinmektedir. **Diriliş Postası, Milat, Yeni Akit** gazetelerinin yayın politikası İslamcılık ya da siyasi İslamcılıktır. AKP'nin politikaları ve açılımları paralelinde yayın çizgileri vardır.

5.03.2022	Diriliş Postası	Dünya Tehdit Çernobil'in 10 Katı Olur	11
26.03.2022	Diriliş Postası	Rusya'yı Zor Günler Bekliyor	11
5.03.2022	Milat	Daha Da Kötü Olacak	1
6.03.2022	Milat	Nükleer Santrali Geri Aldılar	4
11.03.2022	Milat	Nükleer Santrallerin Veri Akışı Kesildi	7
2.04.2022	Milat	Ukrayna Barışında Kırım Kilidi	4
5.03.2022	Yeni Akit	Savaş, Nükleer Bir Kâbusa Dönüşmesin	1
5.03.2022	Yeni Akit	Nükleer Tesislerde Kontrol Bm'de Olmalı	5
6.03.2022	Yeni Akit	Ukrayna, Zaporı Jya Santralini Geri Aldı	6
7.03.2022	Yeni Akit	Bu Savaşın Kaybedeni Rusya Olacak	8

Çizelge 2 Medya Sahipliğinde Enerji, inşaat sektörü olan Gazetelerde Yer Alan Haberler (01 Mayıs 2021-01 Mayıs 2022 tarihleri arasında)

Tarih	Yayın	Başlık	Sayfa
5.03.2022	Akşam	Londra Borsasında Ruslar Buhar Oldu	4
5.03.2022	Akşam	Nükleer Korku	16
27.02.2022	Hürriyet	Kiev Sokaklarında Göğüs Göğüse	10
5.03.2022	Hürriyet	26 Saat Kesintisiz Bombaladı	10
5.03.2022	Hürriyet	Piyasalarda Nükleer Etki	7
5.03.2022	Hürriyet	Kıyametin Kıyısında	1
10.03.2022	Hürriyet	Çernobil İle Bağlantı Kesildi	15
24.03.2022	Hürriyet	Bir Ülke Yerle Bir	9
6.03.2022	Milliyet	Türkiye'nin Radyasyon Seviyesini Takip Ediyoruz	8
5.03.2022	Milliyet	Atomla Oyun!	1
6.03.2022	Milliyet	Belçika'da Halk İyot Haplarına Hücüm Etti	11
5.03.2022	Posta	Savaş Suçu	1

10.03.2022	Posta	Zaharova: Nükleer Terör Önlemi	11
5.03.2022	Sabah	Rus General Öldürüldü	1
5.03.2022	Türkiye Gazetesi	Zaporijya Vuruldu Dünya Panikledi	1
11.03.2022	Türkiye Gazetesi	Putinin Sözüünü Dinlememişler	7
12.03.2022	Türkiye Gazetesi	Kimyasal Saldırı Korkusu	1
20.03.2022	Türkiye Gazetesi	Savaşın 25. Günü	7
28.03.2022	Türkiye Gazetesi	Rusya Bir Defa Daha Nükleer Tesis Vurdu	8
8.04.2022	Türkiye Gazetesi	Son Hesaplaşma Donbassta	12
5.03.2022	Yeni Şafak	Kömüre Dönüş	1
6.03.2022	Yeni Şafak	Nükleer Tehlike Kapıda	1
8.03.2022	Yeni Şafak	2,5 Milyon Doz İyodi	8
25.03.2022	Yeni Şafak	İşgalde Bir Ay Geride Kaldı	9
2.04.2022	Yeni Şafak	Kiev'de İbre Terse Döndü	9

Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesi ve 4 Mart'ta Zaporijya NGS'ye ele geçirmesi ile başlayan süreç Türkiye yazılı basınında sıcak haber, sansasyonel haber, manşet haber olarak sık sık dış haber/dünya haberi olarak yer aldığı görülmektedir. İktidar ile güç ilişkisinde olan, iktidara yakınlığı ile bilenen, medya sahipliğinde enerji, inşaat yatırımları olan gazetelerde⁶ Zaporijya NGS'de yaşanan çatışma ortamı nükleer güvenlik ve emniyet ilişkisi bağlamında tehlikeli bir durum olarak yer aldığı görülmüştür. Haberlerde geçen ifadeler ve kurulan bağlam ilişkisine dair örnekler aşağıdaki gibidir;

⁶ **Akşam Gazetesi**; Sahibi iş insanı Zeki Yeşildağ'dır. 2017 yılında Es Yayıncılığın bünyesinde bulunan Akşam Gazetesinin de dahil olduğu 3 televizyon kanalı, 3 gazete ve bağlı internet siteleri, 2 radyo'yu satın almıştır. AKP İstanbul İl Yönetim kurulu üyeliği ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi AKP Meclis üyeliği görevlerinde de bulunmuş Yeşildağ, inşaat, gıda sektörü gibi bir çok sektörde faaliyet yürüten şirketlerin sahibidir. **Hürriyet, Milliyet, Posta**: Demirören medya grubuna bağlı yayın organlarıdır. Medya, sanayi, gayrimenkul, turizm, eğitim, dijital ve şans oyunları sektörlerinde faaliyet gösteren Demirören Holding'in sahibi, yönetim kurulu başkanı Yıldırım Demirören'dir. **Sabah Gazetesi**: Bünyesinde birçok medya organı bulunan Kalyon Grup'a bağlı Turkuaz Medya Grubuna bağlı yayın organıdır. İstanbul havalimanı, Kuzey Marmara otoyolu gibi bir çok kamu ihalesinin "kazanımı" Kalyon Grup, inşaat sektöründe son 5 yılda en çok kamu ihalesi alan müteahhitler sıralamasında birinci sırada olması ile biliniyor. Turkuvaz Medya Grubu Yönetim Kurulu Başkan Vekili olan Serhat Albayrak, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın damadının kardeşidir. **Türkiye Gazetesi**: Bünyesinde, televizyon, ajans, radyo, dijital yayıncılık bulunduran İhlas Holding'e bağlı yayın organıdır. İhlas Holding, inşaat, gayrimenkul, medya, üretim, pazarlama, ticaret, sağlık ve eğitim alanlarında yoğun olarak faaliyet gösteren bir kuruluştur. Yayın politikası, sağ ve muhafazakâr çizgidedir. Yeni Şafak: televizyon, reklamcılık, dağıtım, kitap yayıncılığı, dijital yayıncılık, dergi yayıncılığı bulunan Albayrak Grubuna ait yayın organıdır. Albayrak Grup'ta, sanayi, hizmet, lojistik ve medya alanlarında faaliyet gösteren kamu ihalelerinde öne çıkmış kuruluştur. Yayın politikası, İslamcılıktır.

- “**Nükleer Korku.** Ukrayna'daki savaş tüm hızıyla devam ederken dünya tabiri caizse **felaketin eşiğinden** döndü. Rus kuvvetleri Avrupa'nın en büyük nükleer santralini vurdu, tesiste **yangın** çıktı.” 05.03.2022 tarihli, Akşam gazetesi haberi.
- “Avrupa'nın En Büyük Nükleer Santralinde **Yangın Silahlı Gruplar** Denetimi Ele Geçirmiş Olabilir. Ukrayna'nın başkenti Kiev'de yer alan Avrupa'nın en büyük nükleer enerji santrali Zaporijya'da **yangın** çıktı. Ukrayna, Rusya'yı **suçladı**. Rusya ise olaya '**provokasyon**' diyerek Zelenskiy'nin denetimi neo-Nazilere ve yabancı paralı askerlere kaybetmiş olabileceğini vurguladı.” 05.03.2022 tarihli, Aydınlık gazetesi haberi.
- “Dünya **nükleer tehdit** altında! Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik başlattığı işgal girişimi 9'uncu gününü tamamladı. Ukrayna'nın oldukça güçlü bir direniş sergilemesi ve Rus birliklerinin yeteri kadar ilerleyememesi sebebiyle **agresifleşen** Rusya, Zaporijya Nükleer Santrali'ni **vurdu**. Rusya'nın kontrolüne giren Nükleer santraldeki **yangın** söndürülse de Türkiye ve Avrupa için **risk** oluşturmaya başladı.” 05.03.2022 tarihli, Diriliş Postası gazetesi haberi.
- “Daha da **kötü** olacak. Batılı liderler Rusya'nın tüm kıtanın **güvenliğini tehlikeye** attığını söylerken, Ukrayna Devlet Başkanı Volodomir Zelenskiy, Moskova'yı "**nükleer terör**"le suçladı.” 05.03.2022 tarihli, Milat gazetesi haberi.
- “**Atomla Oyun.** Ukrayna'daki Zaporijya nükleer santralindeki **çatışmalar** Avrupa'yı **alarm** geçirdi. Ukrayna Kremlin'i '**nükleer terör**'le suçladı.” 05.03.2022 tarihli, Milliyet gazetesi haberi.
- “**Savaş Suçu.** Ukrayna Devlet Başkanı Vladimir Zelenskiy, Rusya'nın Zaporijya Nükleer Santrali'ne **saldırmasının** ardından yaptığı açıklamada, "Rus ordusunu derhal durdurmalıyız. Bir **patlama** olursa bu **her şeyin sonu, Avrupa'nın sonu** olur. Bu Avrupa'nın tahliyesi demektir. Rus askeri birliklerini sadece Avrupa'nın müdahalesi durdurabilir. Avrupa'nın bir nükleer santraldeki **felaketten** ölmesine izin vermeyin" dedi.” 05.03.2022 tarihli, Posta gazetesi haberi.
- “Zaporijya **Vuruldu Dünya Panikledi.** Avrupa'nın en büyük nükleer santrali Zaporijya, Rus ordusunun **saldırısına** uğradı. Ukrayna BM Güvenlik Konseyini **acilen** toplantıya çağırdı. **Sızıntı** olmadığı açıklandı. Muhtemel bir **felaket Avrupa'nın sonu** demek.” 05.03.2022 tarihli, Türkiye gazetesi haberi.
- “2,5 Milyon Doz İyodi. Ukrayna'da yeni bir **nükleer serpintisi** yaşarken, Fransa'nın Kiev Büyükelçisi Etienne de Poncins, ülkesinin **radyasyon serpintisine** karşı kullanılabilecek 2,5 milyon doz iyoditi, Ukrayna'ya teslim etmeyi planladığını açıkladı.” 08.03.2022 tarihli, Yeni Şafak gazetesi haberi.
- “Savaş, Nükleer Bir **Kâbusa** Dönüşmesin. Uzmanlar, olası bir **sızıntının Çernobil'den 10 kat** daha büyük bir **felakete** yol açabileceği **uyarısında** bulundu. Savaş, nükleer bir kâbusa dönüşmesin.” 05.03.2022 tarihli, Yeni Akit gazetesi haberi.

Hürriyet Gazetesi'nin “Kıyametin Kıyısında” ve “Rus General Öldürüldü” başlıklı Sabah Gazetesi'nin manşet haberlerini örnek haber olarak yakından analiz edeceğiz.

Gazete: Hürriyet Gazetesi

Tarih: 05.03.2022

Manşet Başlık: Kıyametin Kıyısında , **İç Sayfa Başlık:** Nükleer ile Tehlikeli Oyun

Kategori : Dış Haberi, **Sayfa:** 1, 9 (Manşet Haber)

Spot1 : Rusya ile Ukrayna savaşı, Avrupa'nın en büyük nükleer santralına sızdı. Nükleer bir kıyametin kıyısına yaklaşan dünyanın yüreği ağzına geldi. **Spot2:** Türkiye'ye çok yakın

Ara Başlıklar: Top Mermisi İsabet Etti, Avrupa'nın Sonu Olur, Türkiye'ye 680 km Uzak, NATO: Pervasızca, Zelenski: Alarm Verdi, Rusya: Zaten Bizdeydi

Kutu Haber: Bu Reaktörlere Roketler Füzeler Zarar Vermez, Büyük Patlama Gerek

Rus askeri kuvvetlerinin Ukrayna'ya yaptığı topçu ateşi saldırısının Avrupa'nın en büyük nükleer santrali Zaporijya NGS'nin bulunduğu yerleşkeye sıçramasını yarattığı durumu Hürriyet Gazetesi, 05.03.2022 tarihinde manşetten "Kıyametin Kıyısında" başlığı ile gördü.

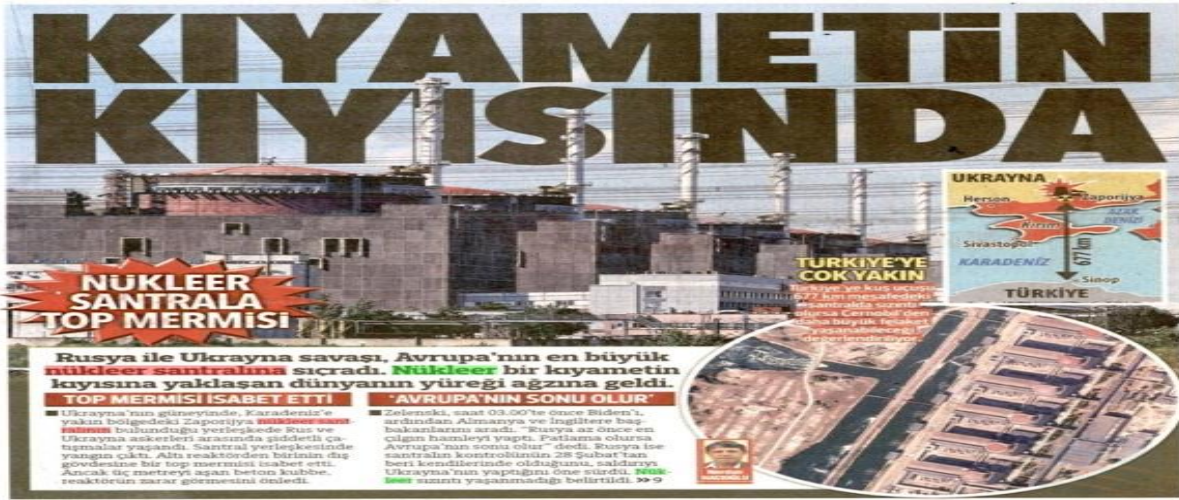
Nerdun Hacıoğlu imzası ile hazırlanan haber, iç sayfada "Nükleer ile Tehlikeli Oyun" başlığı ile devam etmektedir.

6 adet reaktör bulunan NGS'nin birinci reaktörüne ateşlerin isabet etmesi sonucu olası bir patlama, kaza vb. bir facia durumunu manşet haber olarak sayfalarına taşıyan Hürriyet Gazetesi Ukrayna, Rusya ve NATO, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu ve BM Güvenlik Konseyi konu ile ilgili tepki ve görüşleri haber metinde yer almaktadır. Kutu haber olarak Zaporijya NGS ile ilgili kısa bir bilgi mevcuttur. Haber metin içerisinde, NGS'nin Türkiye'ye yakınlığı hakkında bilgi verilerek önceden yaşanmış Çernobil Faciasından çok daha kötü sonuçları olacağı değerlendirilmiştir haberde yer almaktadır.

Kıyametin kıyısında, nükleer ile tehlikeli oyun, Avrupa'nın sonu olur, top mermisi isabet etti, dünyanın yüreği ağzına geldi, Türkiye'ye çok yakın, daha kötü sonuçlar, pervasızca, acil toplantı, çılgın hamle, felaket, nükleer sızıntı tümceler ile NGS'ye yapılan saldırılar tümcesi arasında bağlantılar kurulmuştur.

Manşet, başlıklar, ara başlıklar, spotlar ve haber metni NGS'ye yapılan saldırının patlamaya neden olabileceği ve patlama sonrasında da dünyayı çok büyük bir facianın beklediğini haber yapması ile NGS'ler güvenlidir ve tehlikesizdir argümanına aleyhinden olan dış haberdir (Görsel 1-2).

Haberin devam haberi veya kutu haber olarak isimlendirebileceğimiz Neşe Karanfil imzası ile "Bu Reaktörlere Roketler Füzeler Zarar Vermez" başlığı ile ek haber yapılmıştır. Manşetten büyük gördüğü, iç sayfanın en büyük haberi olarak yer yerdikleri haberi dengelemek ya da NGS saldırısının yaratacağı korku ve panik havasını azaltmak için yaptıkları düşünülen küçük bir haberdir. Haber, Hacettepe Üniversitesi Nükleer Enerji Mühendisliği Öğretim Üyesi Doç Dr. Şule Ergün'ün saldırının NGS'ye zarar veremeyeceğini belirttiği uzman görüşüdür. NGS'ler güvenlidir ve tehlikesizdir argümanın lehine olan kutu haberdir.

Görsel 1 Kıyametin Kıyısında Başlıklı Hürriyet Gazetesi Haberi

Görsel 2 Nükleer ile Tehlikeli Oyun Başlıklı Hürriyet Gazetesi Haberi

Gazete: Sabah Gazetesi

Tarih: 05.03.2022

Manşet Başlık: Rus General Öldürüldü , İç Sayfa Başlık: Rusya'nın Sahadaki En Büyük Kaybı

Kategori : Dış Haberi, Sayfa: 1, 8 (Manşet Haber)

Spot: Rusya'nın Ukrayna saldırıları 9. gününde de devam etti. Rus Tümgeneral Andrey Sukhovetsky'nin Ukrayna askerlerince öldürüldüğü açıklandı.

Kutu Haber: II. Çernobil Faciasından Dönüldü

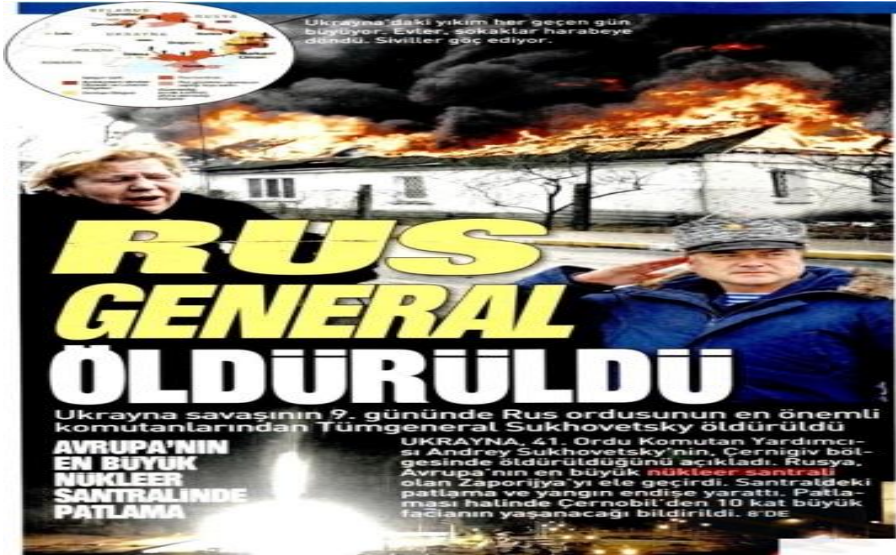
Sabah gazetesinin Rusya'nın Ukrayna'ya başlattığı işgal hareketini manşetten "Rus General Öldürüldü" başlığı ile görmüştür. Haber 8. Sayfada yine benzer bir başlık olan "Rusya'nın Sahadaki En Büyük Kaybı" başlığı ile tam sayfa haber olarak devam etmektedir.

Savaşın bilançosu, Rusya'nın saldırılarının bölgede yarattığı yıkımlar, Rus ve Ukrayna resmi kaynakların açıklamaları, uluslararası tepkiler, ekonomide oluşan olumsuz tablo, Türkiye'nin çabaları konularına gibi çok başlıklı kapsamlı bir tam sayfa haberidir. Haber metninde ve kutu haber olan "II. Çernobil Faciasından Dönüldü" başlıklı haberde Zaporijya NGS'nin çatışmadan doğan etkilerinden bahsedilmektedir. Haberde Zaporijya NGS hakkında geçen bazı paragraflar şöyledir:

“**Çatışmaların merkezinde** ise Avrupa'nın en büyük nükleer santrali Zaporijya vardı. Rusya birliklerinin Zaporijya Nükleer Santralin ele geçirdiği açıklandı. Bölgedeki çatışmalar sırasında santralde çıkan **yangın büyük paniğe** neden oldu. Ukraynalı yetkililer yangının Rus bombardımanı sonrası çıktığını ve itfaiyenin bölgeye erişimine izin verilmediğini açıkladı.”

“1986'daki patlamanın ardından **nükleer serpintisi** Türkiye'ye ulaşan Çernobil ise 1100 kilometre uzaklıktaydı. Yetkililer, Zaporijya Nükleer Santrali'ndeki **radyasyon seviyesinde** herhangi bir değişiklik olmadığını açıklayınca bölge derin bir nefes aldı. Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski, dünyada hiçbir ülkenin nükleer tesisleri vurmadığını belirterek, "Terör devleti şimdi de **nükleer teröre** başladı" dedi. ABD'nin BM Daimi Temsilcisi Linda Thomas Greenfield de, Rusya'nın saldırısı nedeniyle dünyanın nükleer bir **felaketi kıl payı** atlattığını söyledi.”

Haber Zaporijya NGS'de yaşanacak olası bir patlama ve etkilerinin yaratacağı tehlikeler ve tepkiler haberde yer almaktadır. Haberin hem manşetten, hem de iç sayfa başlıkta görüldüğü üzere öldürülen Rus Generalin öldürülmesi haberin odak noktasıdır. Türkiye ve Avrupa ülkeleri başta olmak üzere dünyayı paniğe ve korkuya sokan NGS saldırısını yan bilgi olarak verilmesini haberin ölçeği ile çelişmektedir (Görsel 3 -4).

Görsel 3 Rus General Öldürüldü Başlıklı Sabah Gazetesi Haberi

Görsel 4 Rusya'nın Sahadaki En Büyük Kaybı başlıklı Sabah Gazetesi Haberi

Muhafif duruşları ile bilenen gazetelerden; Birgün'ten 10 adet, Cumhuriyet'ten 4 adet, Evrensel'ten 3 adet, Karar'dan 2 adet, Korkusuz'dan 2 adet, Milli Gazete'ten 2 adet, Sözcü'den 4 adet, Zaporijya NGS'te yaşanan durumu anlatan haberler içerik analizine dahil edilmiştir. Toplam haber sayısı 27'dir (Çizelge 3).

Çizelge 3 Muhafif Duruşları ile Bilenen Gazetelerde⁷ Yer Alan Haberler (01 Mayıs 2021-01 Mayıs 2022 tarihleri arasında)

Tarih	Yayın	Başlık	Sayfa
26.02.2022	BirGün	Ölüm Baronları	8
01.03.2022	BirGün	Silah Değil Barış Lazım	8
11.03.2022	BirGün	Savaş Güncesi	5
01.03.2022	BirGün	Nükleer Belası	6
05.03.2022	BirGün	Ukrayna'da İnsanlık Dramı	1
05.03.2022	BirGün	Nükleer Santral Yangını Korkuttu	4
07.03.2022	BirGün	Sirenler Sustu Ama Kıtık Alarmı Çalıyor	8
07.03.2022	BirGün	Savaş Güncesi	8

⁷ Birgün ve Evrensel Gazeteleri: yayın politikası, sosyalist sol çizgidedir. Milli Gazete, milli görüşün yayın organıdır. Yayın politikası, İslamcıdır. Karar Gazetesi, merkez sağ, liberal bir yayın çizgisi vardır. Cumhuriyet Gazetesi Türkiye'nin en eski yayın organıdır. Yayın politikası ulusal sol'dur. Sözcü ve Korkusuz Gazetelerinin yayın çizgisi ulusalcıdır.

10.03.2022	BirGün	14 Maddede 14 Gün	5
24.03.2022	BirGün	Kent Barikatları	11
27.04.2022	Cumhuriyet	Bm Devreye Girdi	7
05.03.2022	Cumhuriyet	Faciaya Ramak Kala	7
05.03.2022	Cumhuriyet	Ukrayna'da Tehlikeli Oyun	1
07.03.2022	Cumhuriyet	Avrupa'da Yeni Korku	1
05.03.2022	Evrensel	Ukraynalı Kadınlar İşgale Karşı Örgütleniyor	1
07.03.2022	Evrensel	'Yasa Nükleer Şirketlerini Kolluyor'	3
11.03.2022	Evrensel	Türkiye Kendi Fukuşima'sını Yaratıyor	12
05.03.2022	Karar	İnsanlık Nükleer Tehdit Altında	6
05.03.2022	Karar	Asla Teslim Olmayacağız	1
04.03.2022	Korkusuz	Ukrayna'nın İlk Büyük Kenti Düştü	11
05.03.2022	Korkusuz	Nükleer Korku	1
05.03.2022	Milli Gazete	Rusya Adım Adım...	1
06.03.2022	Milli Gazete	Ukraynayı Ateşe Atıp Kaçtılar	6
05.03.2022	Sözcü	Kriptolarda Nükleer Panik	6
05.03.2022	Sözcü	Nükleer Panik	1
06.03.2022	Sözcü	Dünya Nükleer Felaketten 250 Metreyle Kurtulmuş	20
07.03.2022	Sözcü	Macron'a Açıklaması Yaptı Provokasyon	10

Zaporijya NGS'nin çatışma ortamında hedef alınması, tesisin yarattığı tehlikeli duruma dair Çizelge 3 de adı geçen ulusal gazetelerde yer almış haberlerden her yayın organından seçilen bir haber örneği ile geçen ifadeler aşağıda listelenmiştir:

- “Ölüm Baronları. Mersin Nükleer Karşıtı Platformdan çok **kritik bir uyarı** geldi. Türkiye'nin ilk nükleer santrali olan Akkuyu Nükleer Santrali'nin tüm kontrolünün Rusya'da olduğuna, bir NATO ülkesi olan Türkiye'nin olası bir **savaş durumunda** santral nedeniyle **zor durumda** kalacağına dikkat çekilen açıklamada, "Akkuyu sadece bir enerji santrali olmaktan öte Türkiye Cumhuriyeti için tam anlamıyla bir **beka sorunudur**" denildi.” 26.02.2022 tarihli, Birgün gazetesi haberi.

- “Avrupa'da **Yeni Korku**. Özellikle santralın etki alanındaki Baltık ülkeleri **nükleer serpintiden** korunma önlemleri almaya başladı. Rusya'nın Ukrayna'yı işgali sırasında geçtiğimiz gün Zaporijya Nükleer Santrali Rus kontrolüne geçmişti. Olası bir **nükleer tehdidine** karşılık Avrupa ülkelerinde **iyot tableti** satışları patladı.” 07.03.2022 tarihli, Cumhuriyet gazetesi haberi.
- “İnsanlık **Nükleer Tehdit** Altında. Ukrayna'daki nükleer santrallere yönelik saldırılar **büyük endişeye** yol açıyor. Ukrayna Dışişleri Bakanı Dmitro Kuleba, nükleer santralde **olası bir patlamanın Çernobil'den on kat daha büyük** olacağını belirtti. **Yangın tehlikesi** atlatan Avrupa'nın en büyük santrali Türkiye'ye 677 kilometre uzaklıkta.” 05.03.2022 tarihli, Karar gazetesi haberi.
- “**Nükleer korku**. Avrupa'nın en büyüğü olan tesiste yaşanabilecek olası bir **felaketin Çernobil'den 6 kat daha büyük** olacağı belirtildi.” 05.03.2022 tarihli, Karar gazetesi haberi.
- “Dünya, **nükleer bir felaketi** kıl payı atlattı. ABD'nin BM Daimi Temsilcisi Linda Thomas Greenfield, Rusya'nın Ukrayna'daki Zaporijya Nükleer **Santrali'ne yönelik saldırısı** nedeniyle "dünyanın nükleer bir felaketi **kıl payı** atlattığımız" söyledi.” 06.03.2022 tarihli, Milli gazete haberi.
- “**Nükleer Panik**. Rusya, işgal ettiği Ukrayna'da Avrupa'nın en büyük nükleer santrali Zaporijya'yı **bombaladı. Korku** yaşandı.” 05.03.2022 tarihli, Sözcü gazetesi haberi.
- “Dünyanın en büyük nükleer santral **kazalarından bir olan Çernobil NGS kazasını** yaşamış olan Ukrayna'da Zaporijya ve diğer nükleer santrallerin savaşta hedef olma riski ile karşı karşıya olduğunu belirten Yener "Zaporijya santral sahasında bulunan bir binanın bombalanması sonucu çıkan yangın, nükleer santrallerin teknolojilerinden kaynaklanan kaza risklerinin yanı sıra, **muhtelif harici saldırıların, çatışmaların, savaşların doğuracağı risklerle** de karşı karşıya olduğunu göstermektedir" dedi” 07.03.2022 tarihli, Evrensel gazetesi haberi.

Yayın politikaları geniş bir yelpazede olan ortak noktaları iktidar ile güç ilişkisi kurmayan, siyasi iktidarın uygulama ve politikalarına karşı muhalif yayın çizgileri ile ön plana çıkan gazetelerde, Zaporijya NGS'nin hedef alınması ile ortaya çıkan tehlikeli durum manşetlerde, büyük haber olarak olmak üzere yer aldığı görülmektedir. Haberler savaş ortamında nükleer güvenlik ve emniyet ilişkisi bağlamında büyük tehlikeler potansiyeli taşıdığı ön plana çıkartılmıştır. Çizelge 3'te yer alan, “Acı, Dram, öfke” manşetli Birgün Gazetesi haberi ve “Dünya Nükleer Felaketten 250 Metreyle Kurtulmuş” başlıklı Sözcü Gazetesi haberi içerik analizleri detaylı olarak yapılacaktır.

Gazete: BirGün

Tarih: 05.03.2022

Manşet Başlık: Acı, Dram, Öfke, **İç Sayfa Başlık:** Ateş Kesilmiyor

Kategori : Dış Haberi, **Sayfa:** 1, 4 (Manşet Haber)

Spot1: Rusya işgali Ukrayna'yı büyük bir felakete sürüklüyor. Can kayıpları artarken nükleer santraldaki yangın yürekleri ağızlara getirdi. Kremlin "Olacaklar Ukrayna'ya bağlı" diyerek topu Zelenski'ye attı. NATO yığınağa devam ediyor

Spot2: Rusya işgalinin faturası ağırlaşırken Kremlin, "Bundan sonra ne olacağı Kiev'e bağlı" diyerek Zelenski'ye topu attı. 'Savaşa girmeyiz' diyerek Ukrayna'ya silah yığan NATO ve ABD ise yayılmaya devam edecek.

Başlıklar: Nükleer Korku, Kremlin Durmuyor, Ukrayna'da İnsanlık Dramı, Ne Olacağı Kiev'e Bağlı, Uçuşa Yasak Bölge Olmaz, NATO Hiç Durmuyor.

Birgün Gazetesinde, Zaporijya NGS'nin Rus kuvvetlerinin eline geçmesi, çatışma ortamında yangın çıkmasına neden olan Rusya'nın işgal hareketi “Acı, Dram, Öfke” manşeti ile 05 Mart 2022 tarihinde yer almıştır. Haber iç sayfada “Ateş Kesilmiyor” başlığı ile devam etmektedir (Görsel 5-6).

Haberin odak noktası manşette görüldüğü üzere Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesinin 9. gününde ortaya çıkan ağır bilanço. Ukrayna'da yaşanan insanlık dramı, Sivil ölümler, nükleer santralde çıkan yangın, yaşanan uluslararası kriz, Litvanya Cumhurbaşkanı, NATO ve ABD Dışişleri Bakanın açıklamaları, Rusya Devlet Başkanı, Kremlin Sözcüsü, Ukrayna Cumhurbaşkanı'nın savaşın seyri hakkında verdiği demeçler haberde yer almaktadır. Haberde Zaporijya NGS hakkında geçen bazı paragraflar şöyledir:

- “Nükleer korku. Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik işgalinin 9'uncu gününde çatışmalar devam etti. Rus birliklerinin üç cepheden sürdürdüğü saldırılarda pek çok sivil yaşamını yitirdi. Zaporijya'da ise çatışmalar sonrasında Rusya'nın eline geçen nükleer santral sahasında çıkan yangın büyük korku yarattı.”
- “Ukrayna Cumhurbaşkanı Vladimir Zelenski, "Rus ordusu Zaporijya Nükleer Santrali'ne saldırdı. Rus tankçıları, nereyi vurduklarını iyi biliyordu. Çernobil'den 6 kat büyük bir felaket olabilirdi. Bu bir terördür" dedi.”

Görsel 5 Acı, Dram, Öfke Başlıklı Birgün Gazetesi Haberi

Ateş kesilmiyor!

Rusya işgalinin faturası ağırlaşıırken Kremlin, "Bundan sonra ne olacağı Kiev'e bağlı" diyerek Zelenski'ye topu attı. 'Savaşa girmeyiz' diyerek Ukrayna'ya silah yığan NATO ve ABD ise yayılmaya devam edecek

RUSYA'NIN Ukrayna'ya yönelik işgalinin 9'uncu gününde çatışmalar hız kesmeden devam etti. Rus birliklerinin üç cepheden sürdürdüğü saldırılarda yine çok sayıda sivil ölümleri yaşandı.

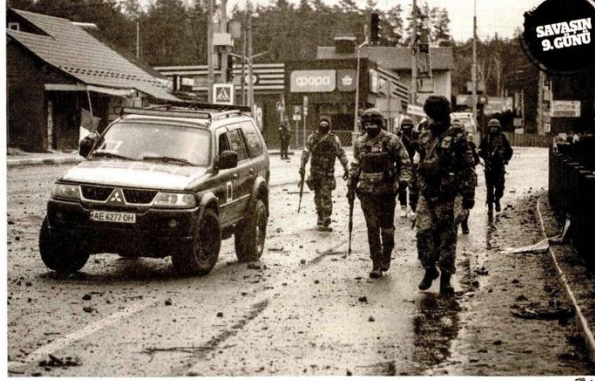
Ülkenin orta kesiminde Dinyeper Nehri kenarında yer alan Zaporijya'daki çatışmalar sonrasında **nükleer santral** sahasında çıkan yangın büyük korku yarattı. Rus ordusunun eline geçen santraldeki yangın da kısa sürede söndürüldü ancak halk tedirgin.

Ukrayna Cumhurbaşkanı Vladimir Zelenski, "Rus ordusu Zaporijya **Nükleer Santrali**'ne saldırdı. Rus tankları, nereyi vurdukları iyi biliyordu. Çernobil'den 6 kat büyük bir felaket olabilirdi. Bu bir terördür" dedi.

NE OLACAĞI KIEV'E BAĞLI

Rus birliklerinin ilerleyişi devam ederken Moskova'dan yapılan açıklamada ise "Bundan sonra ne olacağı Ukrayna'nın tavrına bağlı" denildi. İkinci tur görüşmelerin ardından Ukrayna'dan bir yanıt belediklerini açıklayan Kremlin Sözcüsü Dmitri Peskov, Moskova'nın Ukrayna'da devam eden savaşta "çözümü nasıl gördüğünü" karşı tarafa iletmediğini ve bundan sonra ne olacağını Ukrayna'ya bağlı olacağını dile getirdi. Kiev ile hiçbir belge üzerinde anlaşmaya varılmadığını kaydeden Peskov, insani koridor kurma konusunda mutabık kaldığını belirtti ancak ateşkes işaretini olmadığını söyledi.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin dünyaya ilişkileri normalleştirme çağrısında bulundu. Komşu ülkelerle ilişkilerin bozulmasını istemediklerini aktaran Putin, önce-

ki akşam Rusya Güvenlik Konseyi yetkilileriyle yaptığı toplantıda da "Özel askeri hareket takvime ve plana uygun olarak ilerliyor. Belirlenen tüm görevler başarıyla tamamlanıyor" dedi.

UÇUŞA YASAK BÖLGE OLMAZ

Litvanya Başbakanı Ingrida Simonyte, NATO'ya Ukrayna'da uçuşa yasak bölge uygulama çağrısının sorumsuzluk teşkil ettiğini ve ittifakı Rusya ile doğrudan çatışmaya sürükleyebileceğini söyledi. Başkent Vilnius'ta açıklamada bulunan Simonyte, "NATO'nun şimdi askeri çatışmaya dahil olmasına yönelik tüm teşviklerin sorumsuzluk olduğuna inanıyorum" dedi.

NATO HIÇ DURMUYOR

Brüksel'deki NATO Dışişleri Bakanlar Zirvesi'nde 'Ukray-

na'nın yanındayız" mesajı verildi. NATO'nun Doğu Avrupa ve Orta Avrupa'daki uzun vadeli mevcut planlarının ele alındığı toplantıda konuşan NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg Doğu Avrupa'da savunma kapasitesini artıracaklarını dile getirdi. "Üyelerimize herhangi bir saldırıya müsaade etmeyeceğiz" dedi.

NATO müttefiklerinin Rusya'ya benzeri görülmemiş yaptırımlar uyguladığını kaydeden Stoltenberg, "NATO çatışmanın bir parçası değil. Rusya ile çatışma istemiyoruz. Avrupalı Müttefikler ve Kanada'nın ittifakın doğu kısmında daha fazla varlık göstermelerini de memnuniyetle karşılıyoruz" dedi.

Zirve öncesinde Stoltenberg ile bir araya gelen ABD Dışişleri Bakanı Anthony Blinken da NATO'nun savunma amaçlı bir

itifik olduğu ileri sürerek "Biz çatışma istemiyoruz. Ama çatışma bize gelirse buna hazırız" ifadesini kullandı. "NATO topraklarının her santimetresini savunacağız" diyen Blinken, NATO'nun geleceği için hazırlıklar yaptıklarını ifade ederek, son haftalardaki olayların ittifakın geleceği hakkında işaret verdiğini söyledi. Toplantıda NATO üyesi olmayan İsveç ve Finlandiya'nın dışişleri bakanlarıyla AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell de katıldı. Rusya parlamentosunun alt kanadı Duma Başkanı Volodimir, Zelenski'nin ülkeden ayrıldığını ve şu anda Polonya'da olduğunu ileri sürdü. Öte yandan AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan Ukraynalı lider ile görüşti.

Dış Haberler

Görsel 6 Ateş Kesilmiyor Başlıklı Birgün Gazetesi Haberi

Haber, savaşın yarattığı insanlık dramı, uluslararası krizler ile birlikte NGS'nin ele geçirilmesi operasyonunda çıkan yangın ve tesisin savaşın hedefinde de olması yer almaktadır. Haberde, NGS'nin savaşta hedef alınmasının nükleer tehlike yarattığı, NGS'nin savaş ve çatışma ortamlarında nükleer güvenlik sorunu olduğu anlaşılmaktadır.

Gazete: Sözcü Gazetesi

Tarih: 06.03.2022

Başlık: Dünya nükleer felaketten 250 metreyle kurtulmuş

Kategori : Dış Haberi, Sayfa: 20

Spot: Türkiye'ye 677 kilometre uzaklıkta bulunan santralde radyasyon sızıntısı olmadığı açıklandı ancak endişeler sürüyor

Fotoğraf alt yazısı: Füze Buraya İsalet Etmisti.

Dünya **nükleer** felaketten 250 metreyle kurtulmuş

Türkiye'ye 677 kilometre uzaklıkta bulunan santralde radyasyon sızıntısı olmadığı açıklandı ancak endişeler sürüyor.

RUS birliklerinin önceki gün Ukrayna'da, Avrupa'nın en büyük **nükleer enerji** santrali Zaporijya'yı ele geçirme hamlesi az kalsın faciaya neden oluyordu. Harekatta füzeler kullanılmış, santralde başlayan yangın tüm dünyayı paniğe sevk etmişti. Dünya basınına yansıyan yeni görüntüler, **nükleer** bir faciaya ramak kaldığını gözler önüne serdi. Bir videoda, reaktörlerin 250 metre yakınına bomba ve mermi isabet ettiği gözlemlendi.

Görsel 7 Dünya Nükleer Felaketten 250 Metreyle Kurtulmuş

Haber şöyledir: “Dünya nükleer felaketten 250 metreyle kurtulmuş Füze buraya isabet etmişti Türkiye'ye 677 kilometre uzaklıkta bulunan santralde **radyasyon sızıntısı** olmadığı açıklandı ancak **endişeler sürüyor**. RUS birliklerinin önceki gün Ukrayna'da, Avrupa'nın en büyük nükleer enerji santrali Zaporijya'yı ele geçirme hamlesi az kalsın **faciaya** neden oluyordu. Harekatta füzeler kullanılmış, santralde başlayan **yangın tüm dünyayı paniğe sevk** etmişti. Dünya basınına yansıyan yeni görüntüler, **nükleer bir faciaya ramak** gözler önüne Bir videoda, 250 metre yakınına ve **mermi isabet ettiği** gözlemlendi.”

Haber metninde NGS'ye isabet eden füze olayı ögesi ile endişe, radyasyon sızıntısı, facia, yangın tüm dünyayı paniğe sevk etmek, nükleer faciaya ramak kala, mermi isabet etmesi tümceleri ile bağdaştırılarak haberin metin dili oluşturulmuştur. Haber, savaşta hedef alınan NGS'nin nükleer güvenlik sorunu yaratığını ön plana çıkartmıştır (Görsel 7).

3. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesi ve 4 Mart'ta Zaporijya NGS'ye ele geçirmesi ile başlayan süreç Türkiye yazılı basınında sıcak haber, sansasyonel haber, manşet haber olarak sık sık dış haber/dünya haberi olarak yer aldığı görülmektedir. İktidar ile güç ilişkisinde olan, iktidara yakınlığı ile bilenen, medya sahipliğinde enerji yatırımları olan gazetelerde Zaporijya NGS'de yaşanan çatışma ortamı, nükleer güvenlik ve emniyet ilişkisi bağlamında tehlikeli bir durum olarak yer aldığı görülmüştür. Zaporijya NGS'nin savaş ve çatışma ortamında kalması nedeni ile Zaporijya NGS'te yaşanan durum ile bağlam ilişkisi sıklıkla kurulan tümceler: yürekleri hoplattı, kaygı artırıyor, paniğe neden oldu, daha kötü günler, büyük endişe, kaygı verici, tüm avrupa nükleer tozla kaplanacak, radyoaktif iyot havaya yayılabiliyor, tiroit bezlerine yerleşebiliyor, nükleer tehlike, nükleer provokasyon, nükleer terör, dünya panikledi, Avrupa'nın sonu, nükleer felaket, büyük tehlike, Çernobil endişesi, dünya tedirgin,

nükleer kabus, hedef alınması, Çernobil’de yaşanan facia, Çernobil’den 6 kat daha büyük tehlike, Çernobil’den 10 kat daha büyük tehlike, Çernobil korkusu, nükleer felaket kıyısı, radyoaktif sızıntı, eşi görülmemiş kaza, nükleer tehlike kazası. Manşetlerde, başlıklarda, seçilen fotoğraflarda negatif ifadeler, negatif görüntüler ön plana çıkmaktadır (Çizelge 1- 2).

Savaş ve çatışma bölgesinde bulunan ve savaşın hedefi olan Zaporijya NGS’nin nükleer tehlike yarattığı ve böylesi koşullarda nükleer güvenlik ve emniyet ilişkisi bağlamında dünyayı çok büyük facianın beklediği muhalif yayınlarda da ön plana çıktığı görülmektedir. Zaporijya NGS’nin savaşta hedef alınma ögesi şu tümceler ile sık sık bağdaştırılmıştır: nükleer belası, büyük korku, yangın yürekleri ağızları getirtti, yangın korkuttu, nükleer provokasyon, nükleer tehdit, nükleer terör, nükleer tehlike, nükleer serpinti korkusu, avrupa’da yeni korku, insanlık nükleer tehdit altında, nükleer korku, dünya nükleer bir felaketi kıl payı atlattı, sorumsuzluğun zirvesi, nükleer panik, nükleer facia ramak kaldı. Yukarıda geçen ve olumsuz , negatif ifadeler barındıran tümceler ile savaşta hedef alınmış NGS’nin hangi anlama denk geldiği yaratılmıştır.

Araştırma sorularımıza, yaptığımız analizlere göre değerlendirdiğimizde şu cevaplara ulaşmaktayız:

- **NGS’ler güvenli ve tehlikesiz projeler midir?** Analizi yapılan haberlerde NGS’nin güvenli ve tehlikesiz bir projedir tartışmasının olmadığı görülmektedir. Evrensel ve Birgün gazetelerinde yer alan Nükleer Karşıtı hareketlerin görüşlerine yer verdiği haberlerde NGS’lerin güvenli ve tehlikesiz olduğu argümanının doğru olmadığına yer verilmiştir. Çizelge 1 ve Çizelge 2 de yer alan haberlerin tümünde savaş koşullarında NGS’nin güvenlik sorunu yaratacağı gerçeği üzerinden neden nükleer enerji yatırımlarına ağırlık verildiği bahsi hiç geçmemektedir.
- **Savaş ve çatışma ortamında NGS’ler güvenli midir?** Haberlerin tümünde savaş ve çatışma ortamında NGS’lerin panik ve endişe yarattığı yer almaktadır.
- **Medya araçları savaş ve çatışma ortamında kalan NGS’lerin yarattığı nükleer tehlikeyi görmekte midir?** Analiz yapılan haberlerde NGS’ye yapılan saldırı sonrasında olası bir patlamanın nükleer tehlike yaratacağı bilgisi tespit edilmiştir. Haberlerde eksik olan unsur ise sadece reaktörün değil tesis içerisinde tehlikeli kimyasallar barındıran havuzların varlığı, tesisin ani elektrik kesilmesi ile oluşacak arıza ile kaza potansiyeli ve çalışanların çatışma ve baskı ortamında hata yapma olasılıklarının artma potansiyeline çok yer verilmediği görülmüştür.
- **Ulusal basın sınırı aşan NGS projesinin güvenlik sorununu kendi ülke sınırlarından olan NGS projesinin de taşıdığını ön plana çıkartmakta mıdır?** Türkiye’de hala devam Çernobil faciasının etkilerini yaşamıştır. Nükleer santral kazaları hem zaman hem de sınırları aşan etkisi haberlerde sıklıkla yer verilmiştir. Zaporijya NGS’nin Türkiye’ye olan mesafesi, olası bir patlamada Çernobil’den daha fazla etkileri olacağı da haberlerde sıklıkla geçtiği görülmektedir. Fakat Türkiye’nin ilk NGS’si olacak olan Akkuyu NGS’nin böylesi bir ortamda yaratacağı tehlike, çizelge 1 ve 2 de gazetelerde hiç yer almamıştır. Çizelge 3’de yer alan Cumhuriyet, Birgün ve Evrensel gazetesinin bazı haberlerinde bu tehlikeden bahsedildiği tespit edilmiştir.

3 GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Toplum hafızasında hala tazeliğini koruyan nükleer kazalar gerçeğine eklenen başka bir somut durum daha dahil olmuştur. Nükleer karşıtlarının sürekli olarak gündeme getirdiği çatışma, sabotaj, iç savaş, savaş koşullarında açık hedef olan ve savunmasız NGS’lerin güvenlik tehlikesi altında olduğu gerçeği.

Zaporijya NGS'nin savaş koşullarında ve savaşın hedefinde olması, savaş koşullarına dayanıksız olan NGS'lerin yaratacağı nükleer tehlike dünyanın gündemine girmiştir.

Yaşanan NGS kazalarının etkileri gelişmiş ülkelerin NGS yatırımlarından vazgeçtiği, yenilenebilir enerji kaynaklarına dönük yatırımların ön plana çıktığı ülkeler olmuşlardır. Nükleer endüstrinin yatırımlarını yoğunlaştırdığı bölgelerin ve ülkelerin gerçeği doğanın ve insanlığın nasıl büyük bir tehlike ve tehdit altında olduğunu göstermektedir.

Nükleer endüstri, There Miles Island, Çernobil ve Fukuşima kazaları sonrasında geleceğin enerji kaynağı olacağı hedefinden uzaklaştığı ve kazalar sonrasında duraksama dönemleri yaşadığı görülmektedir. Yatırım maliyetlerinin sürekli artış göstermesi ve uzun süren inşa süreçleri de duraksamanın en büyük nedenlerindedir.

Nükleer Endüstrinin yatırımlarının güney yarıkürede yeni ve gelişmekte olan ülkelerde yapılan yatırımlar ile yeni pazarlara kavuşmuştur. Çin, Hindistan ve Körfez Ülkeleri dışında kalan ülkelerin tamamı sanayileşmemiş yoksul veya çok yoksul ülkelerdir. Bu ülkeler, gıda sıkıntısı, iç ayaklanmalar, iç savaş ve komşu ülkeler ile çatışmalar ile bilenen ülkelerdir. Sudan, Nijerya, Gana, Mısır, Endonezya, Filipinler bu ülkelerden bazılarıdır. Hindistan nükleer endüstrinin yakın tarihteki en büyük pazarıdır. En temel sağlık, eğitim hizmetleri dahil olmak üzere temiz içme suyu hizmeti sağlayamayan Hindistan'da yakın tarihte yaşadığı iç savaş ve komşu ülkeler ile savaşları ile gündemde olan ülkedir (Cohen & Andrew, 2016, s. 39).

Türkiye'de yapımı devam eden Akkuyu NGS projesi ile bu kervana katılmış ülkelerden biridir. Yapmayı planladığı 3 NGS'ten biri olan Mersin Akkuyu NGS'yi 2023 tarihinde hizmete açmayı planlamaktadır. Zaporijya NGS'ye, Çernobil NGS'ye göre nerdeyse yarı oranında daha yakın olan Türkiye'de terör saldırılarının hedefinde olmuş ve sınır ülkelerinde yaşanan çatışma ve savaşın etkilerinin doğrudan etkilerini yaşayan ülkedir.

Etkileri zaman ve sınır tanımayan NGS kazaları, hem uzak, yakın coğrafyaların ekosistemini ve insan topluluklarını tehdit etmesi hem de gelecek nesillerin güvenli ve sağlıklı bir ortamda yaşama haklarını ortadan kaldırma tehlikesi ile çok kapsamlı ve çok katmanlı bir güvenlik sorunudur. Zaporijya NGS ile çatışma, saldırı, terör gibi nedenlerle riskli bölgelerde olan NGS'lerin varlığı da güvenlik sorununun en başat olanlarından biridir.

Alman Reaktör Güvenliği Kuruluşu'na göre 40 yıldır aktif olan bir reaktörde, öngörülebilir en büyük kazalardan birinin gerçekleşme olasılığı %0,1. Dünya çapında ortalama 440 nükleer santralin faaliyette olduğu düşünüldüğünde, önümüzdeki 40 yılda bu santrallerden herhangi birinde bu büyüklükte bir kazanın gerçekleşme olasılığı yaklaşık %40'tır (Mez, 2012). Yatırımların, güvenlik sorunu yaşayan bölgelere doğru yoğunlaşması bu oranı artıracaktır.

NGS'lerin tehlikelerinden kaynaklı, geçmişte yaşanmış NGS kazaların bilançosu ve yaşanan ekolojik yıkımlar ile birlikte değerlendirildiğinde gezegenin ekosistemini ve içinde yaşayan canlı cansız tüm hayatı riske atan güvenlik sorunu olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

1. Özkan, A. (2018). *Çevresel Güvenlikte Sınıraşan Bir Tehdit Algısı: Nükleer Zarar*. İstanbul : Yüksek Öğrenim Kurumu.
2. Alkis, A. (2022, 8 26). *Nuclear Security: A Case Study Of Zaporizhzhia*. 11 9, 2022 tarihinde ISSF: <https://issf.org.in/read/f/nuclear-security-a-case-study-of-zaporizhzhia> adresinden alındı
3. Caldicott, H. (2006). *Nükleer Enerji Çözüm Değil* . (K. Diker, Çev.) İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
4. Castelvecchi, D. (2022, 3 4). *Ukraine nuclear power plant attack: scientists assess the risks*. 11 9, 2022 tarihinde Natura: <https://www.nature.com/articles/d41586-022-00660-z> adresinden alındı
5. Cohen, M., & Andrew, M. (2016). *Kıyamet Makinesi* . (S. Arslanpay, Çev.) İstanbul : İletişim.
6. Farmer, M. (2022, 10 24). *Zaporizhzhia Nuclear Plant: A timeline of events since Russia's invasion*. 11 11, 2022 tarihinde PowerTechnology: <https://www.power-technology.com/analysis/ukraine-zaporizhzhia-timeline-nuclear-plant/> adresinden alındı
7. Gürçan, T. (2013, 11 10). *Evrin Ağacı* . 11 4, 2022 tarihinde Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi: Hayatta Kalmak İçin Nelere İhtiyaç Duyarız?: <https://evrimagaci.org/maslowun-ihityaclar-hiyerarşisi-hayatta-kalmak-icin-nelere-ihityac-duyariz-1644> adresinden alındı
8. Kütükçüoğlu, A. (2020). *Dünden Bugüne Türkiye'de Nükleer Enerji* . Ankara: Fizik Mühendisleri Odası.
9. Kovynev, A. (2015, 3 19). *Nuclear plants in war zones*. 11 10, 2022 tarihinde Nuclear Engineering International : <https://www.neimagazine.com/features/featurenuclear-plants-in-war-zones-4536247/> adresinden alındı
10. Mez, L. (2012). Fukuşima'nın ardından nükleer enerjinin geleceği. *Friedrich Ebert Stiftung Derneği* , 25-41.
11. OECD-NEA. (2022, 3 9). *NEA supports the IAEA 7 pillars of nuclear security and safety*. 11 10, 2022 tarihinde OECD-NEA: https://www.oecd-nea.org/jcms/pl_66360/nea-supports-the-iaea-7-pillars-of-nuclear-security-and-safety adresinden alındı
12. ResmiGazete. (2020). *Nükleer Tesislerin ve Nükleer Maddelerin Emniyetine İlişkin Yönetmelik*. Nükleer Düzenleme Kurumu. Ankara: Resmi Gazete Sayı : 31207.
13. Sparkes, M. (2022, 8 16). *Zaporizhzhia Nuclear Power Plant 'not designed to withstand fighting*. 11 9, 2022 tarihinde Newscientist: <https://www.newscientist.com/article/2333578-zaporizhzhia-nuclear-power-plant-not-designed-to-withstand-fighting/> adresinden alındı
14. TMMOB. (2019). *Akkuyu Nükleer Güç Santrali Güncel Durum Raporu* . TMMOB Akkuyu NGS İzleme Komisyonu, Ankara.
15. Yıldırım, B. (2015). İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Gelişimi Uygulama Alanları ve Aşamaları. B. Yıldırım içinde, *İletişim Araştırmalarında Yöntemler* (s. 105-153). İstanbul: Literatürk Academia.
16. Yılmaz, M. (2020, 12 29). Çevresel Güvenlik Bağlamında Nükleer Enerji Politikaları. *1* (2), s. 119-130.